

Tillaga til þingsályktunar

um þjóðgarða á miðhálandinu.

Flm.: Hjörleifur Guttormsson.

Alþingi ályktar að fela umhverfisráðherra að láta undirbúa, í samvinnu við skipulagsyfirköld og hugsanlega réttthafa, stofnun fjögurra þjóðgarða á miðhálandi Íslands er hafi innan sinna marka helstu jökla og aðliggjandi landsvæði. Ráðherra kynni Alþingi stöðu málsins á vorþingi 1999 og stefnt verði að formlegri stofnun þjóðgarðanna árið 2000.

Greinargerð.

Þjóðgarðar á miðhálandinu.

Oft hefur þeirri hugmynd verið hreyft á síðari árum að vernda beri náttúru miðhálandis Íslands með því að lýsa svæðið þjóðgarð í heild sinni eða að stórum hluta. Tillögur hafa þó ekki komið fram um það efni á Alþingi eða frá yfirstjórn náttúruverndarmála. Ýmislegt sem tengist hugmyndinni hefur þótt óljóst, þar á meðal mörk miðhálandisins og eignar- og stjórnsýsluréttur á einstökum hlutum þess. Þessi óvissuatriði eru nú smám saman að skýrast fyrir atbeina Alþingis og annarra stjórnvalda, að sveitarfélögum meðtöldum. Samvinnunefnd um svæðisskipulag miðhálandis Íslands skilaði í maí 1997 tillögu að svæðisskipulagi fram til ársins 2015, ný skipulags- og byggingarlög voru samþykkt vorið 1997, lög nr. 73/1997, og síðastliðið vor voru samþykkt á Alþingi lög um þjóðlendur og ákvörðun marka eignarlanda, þjóðlendna og afrétta, nr. 58/1998 og ný sveitarstjórnarlög, nr. 45/1998, þar sem lögfest eru stjórnsýslumörk sveitarfélaga inn til landsins.

Í ljósi þessa þykir nú tímabært að leggja fram þá tillögu til þingsályktunar sem hér er flutt um stofnun fjögurra þjóðgarða á miðhálandinu. Þjóðgarðarnir verði burðarásinn í náttúruverndarsvæðum á hálandinu. Helstu jöklar miðhálandisins, Vatnajökull, Hofsjökull, Langjökull og Mýrdalsjökull, og minni jöklar eins og Tungnafellsjökull, Eiríksjökull og Eyjafjallajökull, myndi eins konar kjarna þjóðgarðanna sem ríkislendur (almenningar). Jöklunum tengist síðan náttúruverndarsvæði og önnur verndarsvæði sem sumpart eru þegar friðlýst á grundvelli laga og hugmyndir liggja fyrir um í tillögu að svæðisskipulagi.

Eins og í tillögu samvinnunefndar að svæðisskipulagi miðhálandisins er hér gert ráð fyrir mannvirkjabeltum og samgönguleiðum um Sprengisand og Kjöl sem greindu að þjóðgarðssvæðin og skil væru um Fjallabaksveg nyrðri milli Mýrdals- og Vatnajökulsþjóðgarðs. Þrátt fyrir þetta yrðu til víðlendir þjóðgarðar á miðhálandinu og þeim gætu tengst núverandi friðlönd að náttúruverndarlögum og framtíðarverndarsvæði sem lögð yrðu til þeirra.

Brýnt er að fólk á þeim svæðum sem liggja að miðhálandinu líti á stofnun þjóðgarðanna sem jákvæða aðgerð og komi að undirbúningi hennar og eigi hlut í stjórnun svæðanna. Því ber að leggja áherslu á nána samvinnu stjórnvalda við heimaaðila, hlutaðeigandi skipulagsyfirköld og hugsanlega réttthafa við undirbúning málsins. Umhverfisráðherra felur að líkindum Náttúruvernd ríkisins að sjá um undirbúning fyrir hönd ráðuneytisins og stofnunin færi með umsjá þjóðgarðanna í samvinnu við ýmsa hlutaðeigandi svo sem lög heimila. Þannig mætti tryggja samfellu og samvinnu um stjórnun og eftirlit með náttúruverndarsvæðum miðhálandisins.

Stórbrotin og einstæð náttúra.

Miðhálandi Íslands á hvergi sinn líka. Þar er Vatnajökull, stærsti jökull Evrópu, og þrír aðrir stórir hveljökklar auk nokkurra minni. Þessum jökklum tengist eldvirkni og jarðhiti á yfirborði. Mið-Atlantshafshryggurinn liggur frá suðvestri norður yfir hálandið. Hryggnum tengjast tvö gosbelti og er jarðfræðilegt eðli hans allt annað en meginlanda. Ísland er langstærsta eyjan sem upp af honum rís. Jarðskorpan er samsett af flekum sem myndast á úthafshryggjunum. Tveir slíkir flekar, Norður-Ameríkufleki og Evrasíufleki, koma saman við gosbeltin hér á landi og rekur hvorn frá öðrum um 2 cm á ári. Hvergi er landrek eða gliðnun jafnvel sýnileg og aðgengileg og hérlendis. Svipað á við um jökulmyndanir á hálandinu, við jaðra núverandi jökla og í jökulskerjum. Samspil jarðelds og íss er stórbrotið og uppspretta gífurlegra náttúruhamfara sem skolið geta á þá minnst varir. Þessar fágætu aðstæður auka mjög á aðdráttarafl landsins og miðhálandisins sérstaklega. Við þetta bætast auðnir og ósnortin víðerni sem flest er að finna í grennd jöklanna.

Þessa gersemi ber Íslendingum að varðveita og vernda sjálfra sín vegna og í alþjóðabágu. Það verður best gert með hyggilegu verndarskipulagi. Nú er í fyrsta sinn unnið að svæðisskipulagi miðhálandisins og því kjörið tækifæri að móta slíka verndarstefnu. Fyrirliggjandi þingsályktunartillaga tekur í meginatriðum mið af þeim áherslum er fram komu í maí 1997 í tillögu samvinnunefndar um svæðisskipulag miðhálandis Íslands til ársins 2015. Til viðbótar þeirri stefnu sem þar er mörkuð er með þingsályktunartillögu þessari bent á æskilegar leiðir til að tryggja verndun stórs hluta miðhálandisins um langa framtíð með því að stofna þar til þjóðgarða og tengja við þá önnur náttúruverndarsvæði.

Þjóðgarðar og löggjöf um náttúruvernd.

Tillaga þessi gerir ráð fyrir að stofnaðir verði fjórir stórir þjóðgarðar á miðhálandinu og verði jökklar og aðliggjandi landsvæði kjarninn í hverjum þeirra. Samkvæmt alþjóðlegri hefð sem á uppruna sinn í Bandaríkjunum Norður-Ameríku og mótast hefur frá því á 19. öld er litið á þjóðgarða sem víðlend og verðmæt náttúruverndarsvæði á landi í ríkiseign. Kröfur til verndunar eru almennt miklar í þjóðgörðum, en jafnframt er gert ráð fyrir að fólki sé leyft að njóta náttúru þeirra „að svo miklu leyti og á þann hátt sem skili þeim óspilltum og til yndisauka fyrir ókomnar kynslóðir“ svo vitnað sé til bandarísku þjóðgarðalaganna.

Í lögum um náttúruvernd, nr. 93/1996, segir um stofnun þjóðgarða í 29. gr.:

„Umhverfisráðherra getur, að fengnum tillögum eða álitum Náttúruverndar ríkisins, Náttúrufræðistofnunar Íslands og Náttúruverndarráðs, lýst landsvæði þjóðgarð, enda sé það sérstætt um landslag, gróðurfar eða dýralíf eða á því hvílir söguleg helgi þannig að ástæða sé til að varðveita það með náttúrufari sínu og leyfa almenningi aðgang að því eftir tilteknum reglum.

Landsvæði þjóðgarða skulu vera í ríkiseign, nema sérstakar ástæður mæli með öðru og um það náist samkomulag milli umhverfisráðherra og landeigenda.

Ráðherra er heimilt að stofna ráðgjafarnefnd með þátttöku hlutaðeigandi sveitarstjórna til að fjalla um rekstur og skipulag þjóðgarða.

Umhverfisráðherra setur, að fenginni tillögu Náttúruverndar ríkisins, reglugerð um meðferð og rekstur þjóðgarða og umgengni almennings.“

Nánar er kveðið á um framkvæmd friðlýsingar í 33. gr. náttúruverndarlaga og um umsjón og rekstur friðlýstra svæða í 6. og 7. gr. sömu laga.

Samkvæmt þessu er hérlendis gengið út frá því sem aðalreglu að land þjóðgarða sé í ríkiseign, en jafnframt megi með samkomulagi leggja til þjóðgarða land þótt í einkaeign sé. Þá fer og vel á því að önnur verndarsvæði, til dæmis friðlönd skv. 28. gr. laga um náttúruvernd, liggi að þjóðgörðum og myndi með þeim stjórnunarlega heild samkvæmt skipulagi. Á slíkt fyrirkomulag getur einmitt reynt í mörgum tilvikum í tengslum við þá þjóðgarða sem hér er gerð

tillaga um.

Almennt hefur verið litið svo á að jöklar falli undir hugtakið almenningur að fornum lögum, og raunar með ótvíræðari hætti en önnur landsvæði. Í greinargerð með frumvarpi til laga um þjóðlendur, sem afgreitt var sem lög á 122. þingi, segir m.a. að „jöklar sem ekki teljast innan eignarlanda, falli undir flokk þjóðlendna“. Þannig lítur flutningsmaður svo á að hinir stóru jöklar miðhálandisins fullnægi ótvírætt lagakröfunni um ríkiseign þegar um stofnun þjóðgarðs er að ræða og svo er að líkindum einnig um mörg stór óbyggðasvæði hið næsta þeim. Í ýmsum tilvikum er hins vegar nauðsynlegt að samkomulag sé gert við viðkomandi sveitarfélög og/eða landeigendur þá ákvörðuð eru mörk verndarsvæða í grennd jöklanna, einkum þar sem þeir liggja nærri byggð.

Verndarskipulag þarf að ná til jöklanna.

Mörg og sterk rök má færa fyrir því að setja beri jökla landsins undir verndarskipulag. Jöklarnir eru í hugum margra tákna ósnortna og yfir þeim hvílir dulúð og upphafning. Þeir eru snar þáttur í náttúruferðum landsins og bakhjarlinn í vatnakerfum þess, bæði jökulfljóta, lindáa og grunnvatns á stórum svæðum. Vatnsvernd og verndun á hreinleika jöklanna eru því samofnar og hafa í senn heilbrigðislegt og hagrænt gildi.

Jöklar eru sífelldum breytingum háðir vegna sveiflna í veðurfari og loftslagi. Mest gætir þessara breytinga við jökuljaðrana, einkum í grennd skriðjökla. Þar er að finna minjar um framgang og hop jökla, sumpart frá löngu liðnum tíma. Jöklar hafa verið mikilvirkasti þátturinn í landmótun á Íslandi frá því ísöld gekk í garð og í grennd þeirra er víða stórfellt rof og hrikalegt landslag. Í jöklunum er að finna heimildir um loftslagssögu liðinna alda og gjóskulög sem vitna um eldgos langt aftur í aldir. Íslenskir jöklar eru þannig viðfangsefni margháttaðra vísindarannsókna og auka skilning manna í suðlægari löndum á ísaldarskeiðum jarðsögunnar.

Jöklar draga að sér ferðamenn í síauknum mæli og eru að verða mikilvægur þáttur í ferðaþjónustu sem atvinnugrein hér á landi. Jafnhliða því sem nýta ber þá fjölmörgu kosti sem tengjast ferðum á jöklum og í grennd þeirra er brýnt að setja um þær reglur sem tryggja náttúruvernd og varðveislu á hreinleika og eftirsóttum eigindum ferða um jökla og nálæg víðerni. Jafnframt þarf að skýra réttarstöðu þeirra sem standa fyrir ferðum á jöklum og stuðla að öryggi ferðamanna. Allt þetta og fleira ótalið kallar á náttúruvernd og skipulag umferðar á jöklum miðhálandisins. Með því að gera þá að kjarna í þjóðgördum er lögð áhersla á þýðingu þeirra og nærliggjandi svæða í náttúruvernd og ferðaþjónustu og leitast við að tryggja að Íslendingar og aðrir fái notið þeirra óspilltra til yndisauka um langa framtíð.

Þjóðgarðarnir fjórir — stærð og ábendingar um afmörkun.

Til glöggvunar verða þjóðgarðarnir fjórir, sem hér eru gerðar tillögur um, kenndir við stærstu jöklana innan hvers þeirra, þ.e. Vatnajökul, Hofsjökul, Langjökul og Mýrdalsjökul. Eðlilegt er að stjórnun þeirra og eftirlit með þeim verði samhæft af hálfu ríkisins í samstarfi við aðra hlutaðeigandi. Samtals er það landsvæði sem þeir tækju yfir, um 22 þúsund ferkílómetrar. Hér fer á eftir yfirlit um hugsanlega afmörkun hvers þeirra og tengsl við aðliggjandi verndarsvæði (sjá einnig upprátt á fylgiskjali).

Vatnajökulsþjóðgarður.

Flatarmál hans gæti orðið um 15 þúsund ferkílómetrar, en hluti þess er þegar þjóðgarður (Skaftafell), eða friðlýst samkvæmt öðrum reglum (Lónsöræfi, Kringilsárrani, Eldborgaraðir [Lakagígir], Esjufjöll). Þá eru stór svæði innan marka að auki á opinberri náttúruminjaskrá, það eru svæði númer 635, 633, 654, 631, 627, 616, 615, 614, 613, 517 og 516/702, sbr. sjöundu útgáfu náttúruminjaskrár Náttúruverndarráðs 1996. Innan þjóðgarðsins yrði Vatnajökull með

skriðjökulum og landsvæði og markalínur utan jökuls í aðalatriðum eins og lýst er hér á eftir, sbr. uppdrátt.

Sunnan jökuls eru þjóðgarðurinn í Skaftafelli og Núpsstaður sem afar æskilegt er að verði hluti þjóðgarðs en jörðin er nú á náttúruminjaskrá (701). Að öðru leyti yrði í aðalatriðum fylgt hálendislínnunni til austurs eins og hún er dregin á tillögu samvinnunefndar um svæðisskipulag til 2015. Þannig yrðu innan þjóðgarðsmarka m.a. Breiðamerkurfjall, Suðursveitarfjöll, Heinabergsfjöll og fjallendi við Viðborðsdal, Hoffellsjökul og Lambatungnajökul.

Austan og norðaustan Vatnajökuls kæmu innan marka Hoffellslambatungur, friðland á Lónsöræfum með hugmynd að stækkun, Geldingafell og innanvert Múlahraun, svo og Eyjabakkar, sbr. tillögu um svæðisskipulag til ársins 2015.

Norðan Vatnajökuls yrðu innan marka Snæfellssvæði og Vesturöræfi, Kringilsárrani og Kverkárnes, friðland í Hvannalindum, Fagradalsfjall, Grágæsadalur og Fagridalur, Kverkfjöll og Kverkfjallarani. Vestan Jökulsár á Fjöllum er gert ráð fyrir markalínu um Vaðöldu, milli Dyngjufjalla og Trölladyngju um Þríhyrning vestur í Fjórðungsöldu.

Vestan og suðvestan Vatnajökuls yrði markalína frá Fjórðungsöldu vestan Tungnafellsjökuls, um Krosshnjúka (1.258 m), Skerðing (1.137 m), Vatsleysuöldur (867 m), Helgrindur (831 m), Þóristind (822 m) og í Tungná við Vesturbjalla (706 m). Þaðan upp með Tungná að Austurbjöllum (805 m). Frá Austurbjöllum skammt norðan við Fjallabaksveg nyrðri og mörk Friðlands að Fjallabaki austur fyrir Eldgjá. Frá Eldgjá (Hólaskjólí) lína austur í Skaftá. Áfram austur sunnan Eldborgaraða (Lakagíga) og Galta að Hverfisfljóti. Sunnan Síðujökuls sunnan við fremstu menjar um framhlaup á nútíma, um Langasker (624 m), Rauðhóla (768 m) og í hnjúk (816) m við Gæsabringur.

Hofsjökulsþjóðgarður.

Stærð hans er áætluð 2.230 ferkílómetrar. Innan þjóðgarðs kæmi allur Hofsjökull með skriðjökulum. Friðland í Þjórsárverum yrði hluti af þjóðgarðinum, sem og Kerlingarfjöll sem nú eru á náttúruminjaskrá (732).

Að öðru leyti fylgdu þjóðgarðsmörkin í aðalatriðum markalínu sem hugsast dregin sem hér segir. Sunnan jökuls við mörk dökkgræns svæðis á skipulagsuppdrætti 2015 (tillaga að svæðisskipulagi) þannig að innan þjóðgarðs yrðu Kerlingarfjöll og Þjórsárver. Austan jökuls lína við austurmörk ljósgræns svæðis á skipulagsuppdrætti 2015 að Laugafelli (879 m). Norðan jökuls lína frá Laugafelli í Sátu (941 m) og þaðan í Bláfell (826 m) norðvestan Hofsjökuls. Vestan Hofsjökuls lína frá Bláfelli (826 m) um Hrygg (685 m), Fjórðungsöldu (653 m) og í Hnappöldu (764 m).

Langjökulsþjóðgarður.

Stærð Langjökulsþjóðgarðs er áætluð um 2.500 ferkílómetrar. Innan marka hans væru Langjökull, Þórisjökull og Eiríksjökull með skriðjökulum. Friðland í Geitlandi ætti að tengjast þjóðgarðinum, sem og núverandi náttúruvætti á Hveravöllum. Svæði, sem nú eru á náttúruminjaskrá eins og Hvítárnes (734), Þjófadalur og Jökulkrókur (733), féllu innan þjóðgarðsins. Aðliggjandi til norðvesturs en utan þjóðgarðsins yrðu Arnarvatnsheiði og Tvídægri (209/401) sem sérstök náttúruverndarsvæði, sem og Húsafell (206) til vesturs. Til suðvesturs tæki við þjóðgarðurinn á Þingvöllum og þá miðað við að hann verði stækkaður norðaustur fyrir Skjaldbreið.

Að öðru leyti eru mörk Langjökulspjóðgarðs hugsuð sem hér segir: Að sunnan markalína skammt norðan línuvegjar milli Skjaldbreiðs/Hlöðufells og Langjökuls. Að austan lína frá Móskaðsfjalli (593 m) norðan Sandvatns austur að vegi um um Bláfellsháls (Kjalvegi). Með Kjalvegi að Hvitárbrú og áfram norður á móts við Sandkúlufell.

Mörk að norðan væru frá Sandkúlufelli (847 m) lína um Lyklafell (977 m), Guðnahæð (625 m), norðvesturenda Eiríksgnípu suðvestur í Strút (937 m). Mörk að vestan væru lína úr Strút (937 m) suður að Kaldadalsvegi, vestan Geitlands og með Kaldadalsvegi suður undir raflínuslóð nálægt vegamótum við Uxahryggjaveg.

Mýrdalsjökulspjóðgarður.

Stærð Mýrdalsjökulspjóðgarðs er áætluð um 3.100 ferkílómetrar. Innan hans lægju Mýrdalsjökull með skriðjökulum, svo og Eyjafjallajökull, Torfajökull og Tindfjallajökull. Eðlilegt væri að Friðland að Fjallabaki yrði innan þjóðgarðsins. Þá er gert ráð fyrir að náttúruverndarsvæði við Heklu (730), svo og Emstrur og Fjallabak (761), yrðu hluti af þjóðgarðinum, sem og Þórsörk (714) og Eldgjá (706) sunnan Fjallabaksvegar nyrðri.

Að öðru leyti yrðu þjóðgarðsmörkin í aðalatriðum dregin sem hér segir: Að sunnan um undirhlíðar Mýrdalsjökuls og Eyjafjallajökuls, að gerðu samkomulagi við réttthafa. Að austan væru mörk á vestanverðum Mýrdalssandi, t.d. austan Hafurseyjar í Einhyrning (694 m). Frá Einhyrningi norðnorðaustur að Hólaskjólí (sjá upprátt af svæðisskipulagi 2015). Mörk að norðan væru í vestur frá Hólaskjólí sunnan Fjallabaksvegar nyrðri að Tungná á móts við Austurbjalla. Þaðan með mörkum Friðlands að Fjallabaki í Stóra-Mælifell. Frá Stóra-Mælifelli í Valafell (649 m) og áfram í Þjórsá við Árskóga. Mörk að vestan fylgi fyrst Þjórsá suður frá Árskógum og eftir markalínu um dökkgrænt svæði á skipulagstillögu 2015 vestan Heklu, Selsundsfjalls og Tindfjallajökuls að Fljótssdal inn af Fljótshlíð; þaðan suður í mörk vestan Eyjafjallajökuls.

Umsagnir um þingsályktunartillöguna á 122. löggjafarþingi

Tillaga þessi var fyrst flutt á 122. löggjafarþingi. Umhverfisnefnd Alþingis fjallaði þá um tillöguna og sendi hana til umsagnar marga aðila. Bárust nefndinni ekki færri en 32 umsagnir, sumar þeirra allitarlegar. Margir umsagnaraðila lýstu fylgi við meginefni tillögunnar, þeirra á meðal Skipulagsstofnun, Náttúruvernd ríkisins, Náttúrufræðistofnun, Ferðafélag Íslands, Náttúruverndarsamtök Austurlands (NAUST) og Alþýðusamband Íslands. Örfáir aðilar mæltu gegn samþykkt tillögunnar, en nokkrir töldu að skoða þyrfti málið betur.

Í umsögn skipulagsstjóra segir m.a.: „Skipulagsstofnun fagnar þingsályktunartillögunni og telur hana vera í samræmi við tillögu að svæðisskipulagi miðhálandisins sem nú liggur fyrir og rökrétt framhald hennar.“

Í umsögn Ferðafélags Íslands segir m.a.: „Miðað við að starf Ferðafélagsins og deilda þess verði virt og að hagsmunir almennings verði tryggðir með skýrum og réttlátum reglum hvað varðar umferðarrétt og not af þessum svæðum þá styður Ferðafélag Íslands framkomna þingsályktunartillögu.“

Umsögn Alþýðusambands Íslands er svohljóðandi: „ASÍ tekur undir þær hugmyndir sem fram koma í tillögunni og leggur áherslu á að þingsályktunartillagan verði samþykkt enda brýnt að mati sambandsins að nú þegar verði brugðið við og tryggt að framtíðarnýting hálandisins verði ákveðin með skipulegum hætti og að sjónarmiða náttúruverndar verði í ríkum mæli gætt við þær ákvarðanir.“

Félagsmálaráðuneytið gerir ekki athugasemdir við efni tillögunnar, vísaði til væntanlegra sveitarstjórnarlaga og „telur ráðuneytið að þingsályktunartillagan samræmist fyllilega því frumvarpi.“

Stjórn Hins íslenska náttúrufræðifélags og umhverfisnefnd Félags íslenskra náttúrufræðinga taka einnig jákvætt undir efni tillögunnar og gefa ábendingar um hvernig best verði náð markmiðinu um verndun þeirra svæða sem tillagan tekur til. Umhverfisnefnd FÍN segir m.a. í umsögn sinni: „Nefndin bendir á að mikilvægt er að öll vinna á þessu sviði fari fram í nánú samráði við heimamenn á hverjum stað, sem og við þær stéttir eða atvinnugreinar sem nú þegar hafa hagsmuna að gæta, og er þar fyrst og fremst átt við sívaxandi ferðaþjónustu. Mjög mikilvægt er að allir aðilar skynji þjóðgarða sem jákvæðar stofnanir er verndi hagsmuni heildarinnar.“

Bæði Skógrækt ríkisins og Landgræðsla ríkisins telja ekkert mæla gegn könnun á stofnun þjóðgarða á miðhálandinu og að vernda þurfi sérstæða náttúru þess. Einnig tekur stjórn Landverndar undir það sjónarmið að vernda eigi sérstaklega jökla landsins og næsta nágrenni þeirra. Búnaðarþing 1998 „tekur undir þau náttúruverndarsjónarmið sem í tillögunni felast en telur að öðru leyti ekki tímabært að fjalla um tillöguna.“

Umhverfisnefnd Ferðaklúbbsins 4x4 tekur undir þau verndunarsjónarmið sem fram koma í tillögunni og leggur jafnframt áherslu á að aðgengi almennings að svæðunum sé á engan hátt heft.

Félag leiðsögumanna fagnar frumkvæði sem í tillögunni felst en „telur að með stofnun margra tiltölulega lítilla þjóðgarða tapist hluti af ímynd landsins sem heil náttúruperla með óaðgengilegum víðáttum þar sem allir vegir liggja utan þeirra svæða sem hér um ræðir. Hér er ekki gengið nógu langt í að koma samfelldu hálandi landsins undir eina stjórn.“

Skotveiðifélag Íslands „treystir sér að svo komnu máli ekki til að veita umsögn um þingsályktunartillögu þar sem ekki kemur fram hvort skotveiðar verði leyfðar eða bannaðar í þessum víðáttumikla þjóðgarði.“

Arkitektafélag Íslands og laganefnd Lögmannafélags Íslands höfðu ekki athugasemdir fram að færa við efni þingsályktunartillögunnar.

Nokkrir umsagnaraðilar töldu að sjá þyrfti betur fyrir um afgreiðslu á svæðisskipulagi miðhálandisins, frumvarpi um þjóðlendur og tillögu um stjórnsýslumörk sveitarfélaga áður en afstaða verði tekin til tillögu um þjóðgarða á miðhálandinu. Í þeim hópi voru nokkrar héraðsnefndir sveitarfélaga.

Héraðsnefnd Þingeyinga er einn af fáum aðilum sem leggst gegn samþykkt tillögunnar og framkvæmdaráð SSA „treystir sér ekki til að mæla með samþykkt tillögunnar“ og vísar til hugmynda um virkjun fallavatna á Norð-Austurlandi og stóriðju á Austurlandi.

Stjórn Samtaka sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu tekur jákvætt undir hugmyndina um þjóðgarða á miðhálandinu „en telur að betur þurfi að skoða þessa tillögu með hliðsjón af ferðamennsku og virkjunarmöguleikum og fleiri þáttum.“

Orkustofnun skilaði ítarlegri umsögn um tillöguna og segir í niðurstöðum: „Í þessari umsögn hefur Orkustofnun fyrst og fremst lagt áherslu á að þingsályktunartillagan kann að útiloka mikilvæga orkuvinnsluhagsmuni. Ef hið háa Alþingi telur rétt að mynda þjóðgarða á hálandinu í líkingu við það sem kveður á um í umræddri þingsályktunartillögu, þá leggur Orkustofnun áherslu á, að við afmörkun þeirra verði tekið tillit til ábendinga um hagsmuni orkuvinnslu.“

Megintillaga Orkustofnunar er sú að Alþingi fresti því að taka meiri háttar stefnumarkandi ákvarðanir um nýtingu miðhálandisins þar til átaki því sem vitnað er til hér að ofan og lýst er í skýrslunni Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi, framkvæmdaáætlun til aldamóta er lokið.“

Lokaorð

Með tilkomu þeirra þjóðgarða sem hér er gerð tillaga um kæmust Íslendingar í fremstu röð

þjóða að því er varðar náttúruvernd. Sú verndarstefna sem margir hafa lýst eftir varðandi miðhálandið fengi á sig skýra og fastmótaða mynd. Jöklum miðhálandisins væri lyft á þann stall sem þeir verðskulda og aðdráttarafl og gildi óbyggðanna yrði meira en áður í hugum manna. Fyrir þjóð sem ætlar sér stóran hlut í ferðapjónustu er mikið í húfi að vernda náttúru landsins, ekki síst jarðsögulegar minjar og víðerni og jökla hálandisins.

Fylgiskjal.

Landmótun ehf.:

Þjóðgarðar á miðhálandinu — uppdráttur með tillögu að mörkum.

(Kort myndað.)